

حجت‌الله عبدالملکی @dr-abdolmaleki

از طنزهای تلخ این سال‌ها این است که یک #بودجه‌تورمی سنگین تقدیم مجلس می‌شود و تهیه‌کنندگان راهبردار آن را افزایش قدرت خرید مردم اعلام می‌کنند! پناه بر خدا از این همه تناقض! #بودجه۹۹

«وطن امروز» لایحه بودجه ۹۹ را بررسی می‌کند

کسری تدبیر

نفتی کاهش یافته و میزان واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در بودجه سال ۹۹ افت داشته است. این بخش درباره فروش سرمایه‌های ملی همچون فروش نفت خام است و سهم آن در بودجه سال آینده با کاهش ۲۳ درصدی معادل ۹۸۸ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است. فروش اموال عمومی و واگذاری طرح‌های عمرانی بخش دیگری از این منبع است. از سوی دیگر میزان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با همان بودجه عمرانی که برای توسعه کشور در نظر گرفته شده، با رشد ۱۳ درصدی به ۷۰ هزار میلیارد تومان رسیده است.

افزایش استقراض

دولت برای افزایش درآمدهای خود به واگذاری بیشتر دارایی‌های مالی روی آورده است. بودجه در نظر گرفته شده برای این بخش در بودجه سال ۹۹ به بیش از ۱۲۴۷ هزار میلیارد تومان می‌رسد. میزان واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه ۹۹ نشان می‌دهد اتکالی بودجه به این بخش نسبت به بودجه‌های سال ۱۴۴ درصد افزایش یافته است. واگذاری دارایی‌های مالی را می‌توان به عبارتی با استقراض برابر دانست. این استقراض به شیوه‌های گوناگونی انجام می‌شود، همانند استقراض از صندوق توسعه ملی، فروش اوراق مشارکت اسلامی، اخذ وام‌های داخلی و خارجی.

بررسی درآمدهای بودجه ۹۹ نشان می‌دهد که دولت قدم چندانی در راه افزایش درآمدها از طریق مالیات‌ها برداشته است. از طرفی کاهش درآمدهای نفتی باعث شده سازمان برنامه و بودجه، دهم‌دستی‌ترین راه ممکن برای افزایش درآمد یعنی فروش دارایی مالی را پیشنهاد دهد. این اقدام در حالی صورت گرفته است که به گفته کارشناسان، جبران کسری بودجه از طریق استقراض می‌تواند اثرات تورمی زیادی در آینده نزدیک در پی داشته باشد.

در همین راستا، دکتر علی‌سعدوندی، اقتصاددان در گفت‌وگو با «وطن امروز»، ضمن اینکه بودجه ۹۹ را بدون اصلاح ساختار دانست، گفت: در ۵۰ سال گذشته حتی یک

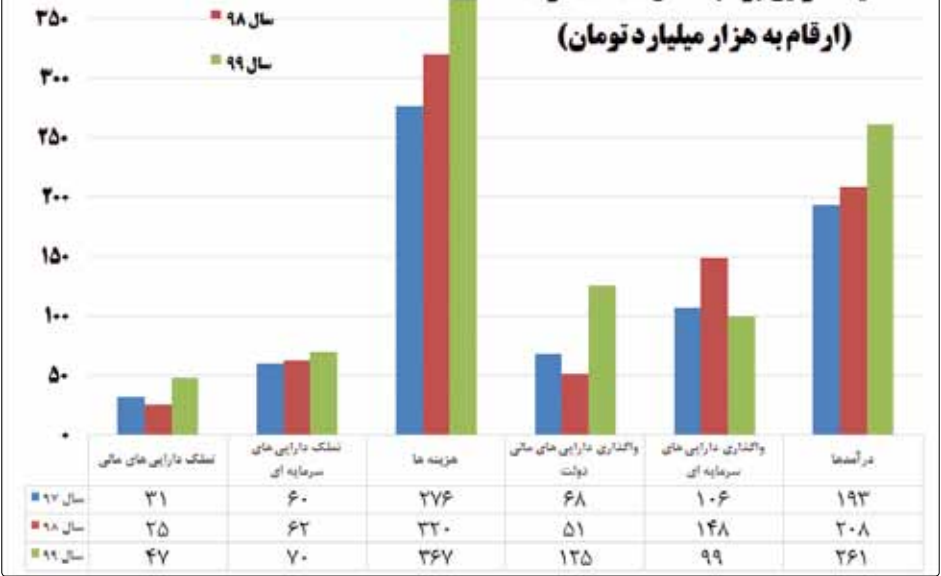
سال هم نبود که کشور با کسری بودجه مواجه نبوده باشد. به‌طور کلی به ۲ طریق می‌توان کسری بودجه را جبران کرد؛ یکی راه و روش ۵۰ ساله ما است که دولت برای جبران کسری بودجه به طور مستقیم از بانک مرکزی استقراض می‌کرد. پس از برنامه ۵ ساله سوم این قضیه حتی بدتر هم شد و دولت این‌بار به‌طور غیرمستقیم از بانک مرکزی استقراض می‌کرد. روش غیرمستقیم به ۲ طریق است: یکی اینکه از بانک‌های جاری استقراض می‌کند و بانک‌ها در نهایت از بانک مرکزی استقراض می‌کنند، یعنی اضافه برداشت خواهند داشت. روش دوم این است که از منابع صندوق توسعه ملی استفاده می‌کند. امکان استفاده از منابع ارزی برای پوشش کسری بودجه بدون هزینه ممکن نیست.

این عضو هیأت علمی دانشگاه استرالیایی وولونگنگ ادامه می‌دهد: اما راه دیگری وجود دارد که کشورهای دیگر انجام می‌دهند. اتفاقاً آنها هم کسری بودجه بالایی داشتند. این کشورها از نقدینگی موجود استقراض می‌کنند، یعنی اوراق می‌فروشند. این راهکار ضدتورمی است. هر وقت دولت کسری بودجه را از طریق فروش اوراق تأمین کند، هم پایه پولی افزایش پیدا نمی‌کند و هم نقدینگی موجود در کشور ما آن نسبت به تورم بسیار پایین‌تر است. زمانی که این دو به تساوی برسند، امکان استفاده از اوراق وجود دارد.

سازمان برنامه و بودجه سلب مسؤلیت کرده است

وی می‌افزاید: اشکال کار کجاست؟ آن ابزاری را که می‌توانیم

نرخ بهره و نرخ تورم را هم‌زمان کاهش دهیم متأسفانه در اختیار

غلامحسین حسنتاش در گفت‌وگو با «وطن امروز»، از غفلت‌های وزارت نفت در اجرای سیاست‌های غیرقیمتی انتقاد کرد

فقط بلدند قیمت‌ها را افزایش دهند

صرفه‌جویی شده را به قیمتی که مثلاً گاز را از ترکمنستان وارد می‌کردند، از این سرمایه‌گذار بخرند، کمتر از ۲ سال سرمایه‌ش بازمی‌گردد و به سوددهی می‌رسد.

در سال ۹۲ و اوایل دولت یازدهم این راهکارها مورد توجه قرار گرفت ولی متأسفانه امروز کلاً فراموش شده و تقریباً هیچ اقدامی نشده و سرمایه‌گذارهایی هم که پیشنهاداتی داشتند، با عدم حمایت جدی دولت مس‌خورده شدند و کنار رفتند. حتی بعضی از این سرمایه‌گذارها، حمایت مالی و بانکی هم نمی‌خواستند و فقط تضمین قوی می‌خواستند که دولت سوخت صرفه‌جویی شده را تا زمانی که سرمایه و سود سرمایه‌گذاری‌شان برگشت شود، به قیمت منطقه‌ای (یعنی قیمت بین‌المللی نه داخلی) از ایشان بخرد. اغلب قریب به اتفاق این سرمایه‌گذاری‌ها که طیف وسیعی هم دارند، حتی با کمتر از قیمت‌های منطقه‌ای، اقتصادی هستند.

وظایف وزارت نفت در تحقق سیاست‌های غیرقیمتی دقیقاً شامل چه مواردی است؟

وزارت نفت تأمین‌کننده بیش از ۹۵ درصد انرژی اولیه کشور است و بیشترین نقش و مسؤلیت را در این زمینه داشته دارد. حتی وزارت نفت به‌عنوان تأمین‌کننده سوخت نیروگاه‌ها می‌توانست آنها را وارد کند، راندمان خود را بالا ببرد و سوخت کمتری از وزارت نفت بخواهد. هم‌اکنون بیش از ۹۰ درصد تولید برق کشور در نیروگاه‌های حرارتی و گازی تولید می‌شود که راندمان آنها بسیار پایین است.

اگر در این نیروگاه‌ها به تبدیل شدن به سیکل ترکیبی با هدف افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری شود، بعد از اجرای طرح‌ها سوخت کمتری از وزارت نفت درخواست خواهند کرد و اگر وزارت نفت مثلاً همان سوخت قبلی را تا ۲ سال به آنها بدهد و اجازه بدهد که میزان صرفه‌جویی شده را صادر کنند یا خودشان این میزان را به قیمت منطقه‌ای از آنها بخرند، تمام این سرمایه‌گذاری‌ها سودآور خواهند بود. همان‌طور که اشاره کردیم در خود صنعت نفت نیز در خطوط لوله انتقال نفت و گاز و جاهای دیگر فرصت اینگونه

سرمایه‌گذاری‌ها هست. مثال بخاری را که در پاسخ سوال قبل مطرح کردم، خود وزیر نفت در اوایل این دوره مطرح می‌کرد. اگر روی اینترنت جست‌وجو کنید اظهارات ۵-۶ سال پیش ایشان درباره ضرورت تعویض ۲۰ میلیون بخاری گازی هنوز هست. چیزی که عملاً کالای مصرفی بود و با مشکل تحریم و فنآوری هم برخورد نمی‌کرد ولی اقدامی نشد. در قانون رفغ موانع تولید رقابت‌پذیر تا سقف ۱۰۰ میلیارد دلار فرصت سرمایه‌گذاری در این زمینه‌ها در نظر گرفته شده بود. ببینید چقدر شرکت‌های خدمات انرژی می‌توانستند ایجاد شوند و چقدر کار ایجاد شود که نشد. در زمینه حمل‌ونقل هم همین مسأله بود، یعنی هر کسی که بتواند پروژه حمل‌ونقلی ارائه دهد، اعم از توسعه مترو یا خطوط ریلی یا حمل‌ونقل بار و مسافر، که منجر به کاهش مصرف سوخت شود، باید مورد حمایت قرار می‌گرفت. ضمناً نباید فراموش کرد در سطح خود صنعت نفت هم سوخت در حال سوختن است که اغلب حاوی مواد آرزوشمند است.

عملکرد آقای زنگنه در اجرای سیاست‌های غیرقیمتی چگونه ارزیابی می‌شود؟ آمار یا مرجع رسمی و قابل‌اتکایی برای عملکردهای وزارت نفت در این حوزه کدام است؟

در گزارش که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی آبان ۱۳۹۵ تحت عنوان «بررسی عملکرد ماده ۱۲ قانون رفغ موانع تولید رقابت‌پذیر و...» تهیه کرده است، پیشرفت این پروژه‌ها را در حد نزدیک به صفر ارزیابی کرده و بعد از آن هم بعید است که اتفاق چشم‌گیری افتاده باشد.

بنده با هانوشته و گفتم‌ها هزینه آزاد کردن یک واحد انرژی از طریق بهینه‌سازی و صرفه‌جویی، از هزینه تولید یک واحد انرژی جدید کمتر است، ضمن اینکه هر اقدامی در این زمینه آینده‌ها را هم کاهش می‌دهد. همچنین بنده همیشه توضیح داده‌ام که ساختار تورمی اقتصاد ایران سیاست قیمتی به تنهایی برای کنترل نفت پاسخگو نیست و حتماً باید مؤخر بر اقدامات غیرقیمتی باشد.

دوشنبه ۱۸ آذر ۱۳۹۸
وطن امروز | شماره ۲۸۱۱
اقتصادی

انرژی

رداعای زنگنه درباره ساخت پالایشگاه ستاره خلیج فارس

انتشار یک سند در فضای مجازی، آمارهای بی‌زنگنه از عملکرد خود در ساخت پالایشگاه ستاره خلیج فارس را زیر سؤال برد. این سند، نامهای از سوی بیژن زنگنه در تاریخ ۱۳۹۲/۸/۲۷ به اسحاق جهانگیری بود که در آن زنگنه به صراحت ادعا می‌کند: «پیشرفت پالایشگاه ستاره خلیج فارس ۶۹ درصد بوده است». یادآور می‌شود پالایشگاه ستاره خلیج فارس با تولید روزانه ۳۶/۵ میلیون لیتر بنزین با کیفیت یورو، بزرگ‌ترین تأمین‌کننده بنزین کشور است. از همین رو دولت تدبیر و راه آن بیژن زنگنه وزیر نفت از سال ۹۲ تاکنون سعی در مصداقه به مطلوب این پروژه عظیم داشتند. حسن روحانی و بیژن زنگنه ۱۰ اردیبهشت سال ۹۶ و چند روز مانده به انتخابات ریاست‌جمهوری در مراسم افتتاح فاز اول این پالایشگاه، پیشرفت این پروژه به هنگام روی کار آمدن دولت تدبیر و تحول ۴۰ درصد عنوان کرده بودند.

کاهش ۲۲ میلیون لیتری

مصرف روزانه بنزین در کشور

امیر وکیل‌زاده، مدیرعامل شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران گفت: مصرف روزانه بنزین کشور از ابتدای سال جاری تا پایان روز پنجشنبه ۲۳ آبان‌ماه (یک روز قبل از اجرای طرح سهمیه‌بندی بنزین) به‌طور میانگین ۹۸ میلیون و ۷۰۰ هزار لیتر در روز بوده است. وی افزود: متوسط مصرف روزانه بنزین کشور از روز ۲۴ آبان‌ماه سال جاری تا پایان روز جمعه ۱۵ آذرماه (پس از اجرای طرح سهمیه‌بندی بنزین) به ۷۶ میلیون و ۶۰۰ هزار لیتر در روز رسیده است که این رقم حاکی از کاهش روزانه ۲۲ میلیون و ۱۰۰ هزار لیتری مصرف بنزین است.

ارز

۱۳۳۰۰

تومان

با وجود سرمای هوا بازار ارز روزهای داغی را سپری می‌کند. دیروز در اتفاقی بی‌سابقه در ۶ ماه اخیر قیمت دلار به ۱۳۳۰۰ تومان رسید. این در حالی است که قیمت دلار شنبه در بالاترین حالت خود به ۱۳۲۰۰ تومان رسیده بود. این رشد زمانی رخ داد که اغلب دلالتان و سودگران بازار به دلیل بردت هوا امکان هیچ فعالیتی نداشتند. اما رشد نرخ دلار در روزهای اخیر از زمان اعلام خبر گرانی بنزین شروع شد، در هفته منتهی به اجرای سیاست گرانی یک شبه بنزین قیمت دلار به‌طور میانگین ۱۱۴۰۰ تومان بود اما حالا بیش از ۲۰۰۰ تومان افزایش قیمت داشته است. رئیس کل بانک مرکزی اخیراً در یادداشتی تلویحاً گرانی ارز را به جو روانی ناشی از افزایش قیمت بنزین مرتبط دانسته و از مردم خواسته بود از ورود به این بازار خودداری کنند. البته گفتنی است عواملی مانند نزدیکی به روزها پایانی سال میلادی و عید پایان سال چینی در گرانی ارزی بی‌تأثیر نبوده است.

سکه

۴۶۵۰۰۰۰

تومان

محتمل‌ترین اتفاقی که پس از افزایش قیمت ارز رخ می‌دهد افزایش قیمت طلا و سکه است. به‌طور کلی این دو بازار طبق قوانین نانوشته به‌صورت موازی با یکدیگر حرکت می‌کنند. این یعنی در روزهای افزایشی شدن نرخ ارز بازار طلا هم سکه است. آخرین اخبار از بازار طلا نشان می‌دهد هر سکه بهار آزادی طرح امامی ۴ میلیون و ۶۵۰ هزار تومان معامله می‌شود. سکه هم نسبت به روز قبل خود نزدیک به ۲۰ هزار تومان گران شده است.

بورس

۳۳۲۵۶۷

واحد

بورس اوراق بهادار تهران این روزها در مسیر رونق و جهش شش‌صحن قرار گرفته به طوری که دیروز در پایان معاملات با افزایش ۴۹۴۲ واحدی روبه‌رو شد و به رکورد ۳۳۲ هزار و ۵۶۷ واحد افزایش رسید. شاخص کل هم با معیار هم‌وزن ۱۷۳۷ واحد رشد کرد و به رقم ۱۰۲ هزار و ۷۹۹ واحد رسید. ارزش روز بازار در بورس اوراق بهادار تهران به بیش از ۱۲۱۳ تریلیون تومان رسید. دیروز معامله‌گران بورس بیش از ۴/۷ میلیارد سهم حق تقدم و اوراق مالی در قالب ۵۴۴ هزار نوبت و به ارزش ۳۳۰۹ میلیارد تومان دادوستد کردند. دیروز شاخص قیمت با معیار وزنی-ارزندی با افزایش ۱۲۳۳ واحد به رقم ۸۹ هزار و ۷۸ واحد رسید. شاخص قیمت با معیار هم‌وزن با افزایش ۱۱۶۰ واحدی به رقم ۶۸ هزار و ۶۹۳ واحد رسید و شاخص آزاد شناور با افزایش ۶ هزار و ۴۲۲ واحد به رقم ۳۹۳ هزار و ۳۵۱ واحد رسید.

نداریم. این ابزار، عملیات بازار باز است. بیش از ۱۸۰ کشور جهان توانستند تورم را کنترل کنند، مثلاً به‌مرغ تحریم، تورم روسیه ۴/۲ درصد است. عملکرد روسیه در مقابله با تحریم‌هایی نظیر بوده است، زیرا این کشور از تجربیات نوین بشری استفاده کرده یعنی کسری بودجه را از محل بدهی داخلی پوشانده است. سعدوندی ضمن اشاره به اینکه سازمان برنامه و بودجه سلب مسؤلیت کرده است، گفت: چه مجلس و چه دولت در ابتدا باید نگرش خود را به بودجه اصلاح کنند. یعنی نوع نگرشی که به بودجه و سیاست‌های پولی و مالی و ارزی در کشور وجود دارد باید تغییر کند. در زمینه پولی، باید سیاست‌گذاری انقباضی پولی و هم‌زمان سیاست انبساطی مالی داشته باشیم. ترجیح این است که سراغ استقراض خارجی نرویم، حتی اگر استقراض ارزی از بازار داخل باشد، مطلقاً به سمت استقراض نرویم، چون مشکلات شدیدتری می‌شود. تجویز بنده این است که کل کسری بودجه از محل اوراق تأمین شود اما در کنار آن عملیات بازار باز نیز توسط بانک مرکزی انجام شود. اگر عملیات بازار باز انجام نشود مثل این است که فردی را جراحی کرده‌اند اما شکمش را باز نگه داشته‌اند تا بر اثر خونریزی از بین برود.

عملیات بازار باز نیازمند پیش‌زمینه

مرکز پژوهش‌های مجلس شهر پورماه امسال در گزارشی اجرای عملیات بازار باز توسط بانک مرکزی را بررسی کرد و اجرای صحیح این عملیات را نیازمند پیش‌زمینه‌ها و اقداماتی دانست. در این گزارش آمده است: اجرای مؤثر عملیات بازار باز منوط به وجود شرایط، قواعد و بسترها ویژه‌ای است. از جمله استقلال بانک مرکزی از دولت، التزام دولت به پیروی از قاعده مالی، اقتدار مقام ناظر (بانک مرکزی) بر بانک‌ها و عدم تفوق بخش بانکی بر بانک مرکزی، تعیین تکلیف بانک‌های ناسالم (بانک‌هایی که وضعیت تراز نامعای ناساناس دارند)، وجود چارچوب‌های مربوط به گریز و ورشکستگی بانکی، عمق کافی بازار بین‌بانکی، عمق کافی بازار اوراق بدهی دولت، دانش کافی در بدنه سیاست‌گذاری و عملیاتی بانک مرکزی و... در حال حاضر، این مقدمات به‌نحو مطلوب فراهم نیست و باید توجه داشت که فراهم شدن آنها قطعاً مؤثر خواهد بود.

خطر تورم

بر این اساس، ممکن است در کوتاه‌مدت نتوان عملیات بازار باز را ارزیابی قابل اعتماد برای پاسخگویی به نیازهای بانک مرکزی (در اجرای سیاست پولی) قلمداد کرد؛ لکن باید با برنامه‌ریزی و جامع‌نگری کافی دوره زمانی دسترسی به شرایط مطلوب را کاهش داد. مخاطره جدی‌ای که باید در شرایط کنونی در نظر داشت، آن است که با توجه به کسری بودجه دولت در سال ۱۳۹۸ (به‌واسطه کاهش درآمدهای نفتی)، عملیات بازار باز در عمل تبدیل به ابزاری برای تأمین کسری بودجه دولت از طریق پایه پولی شود. به این صورت که دولت برای تأمین هزینه‌های خود اوراق بدهی منتشر کند و بانک مرکزی در پوشش عملیات بازار باز، موظف به خریداری این اوراق شود. در این صورت تمام مضرات پولی کردن کسری بودجه در اقتصاد پدیدار خواهد شد.

زنگنه در حال وقت‌کشی است

پس از گرانی بنزین، اعضای کمیسیون انرژی به دنبال استیضاح یکی از اصلی‌ترین افراد موثر در هزینه‌های انرژی این اتفاق یعنی بیژن نامداری‌زنگنه، وزیر نفت بودند. البته دلایل دیگری هم برای این استیضاح مطرح شده بود. روز گذشته جلسه‌ای در همین باره در کمیسیون انرژی برگزار شد که در این باره عضو این کمیسیون در گفت‌وگو با «وطن امروز» گفت: استیضاح آقای زنگنه ۹ محور داشت که ۲ هفته است در حال پیگیری است. در جلسه اول وزیر نفت از پاسخ فرار کردند و از نمایندگان خواستند جزئیات سوالات را خدمت وی تقدیم کنند تا بررسی شود. جلسه دوم دوشنبه هفته گذشته بود که آقای زنگنه به کلی نیامدند. هدایت‌الله حامدی گفت: جلسه سوم، یکشنبه (دیروز) برگزار شد اما این جلسه هم زنگنه تنها به ۱۰ مورد پاسخ دادند. وزیر نفت در ابتدا حتی از مفاهیم سوالات هم اظهار بی‌اطلاعی می‌کردند که به ایشان توضیح دادیم. نماینده مردم در مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه وزیر نفت در حال وقت‌کشی است، گفت: زنگنه ۲ هفته یک‌بار به مجلس می‌آید و کمی توضیح می‌دهد و می‌رود اما این روند فردا (امروز دوشنبه) حتماً بررسی می‌شود و به احتمال زیاد استیضاح در کمیسیون تأیید شده و به صحن علنی می‌رود. خادمی اظهار داشت: در همین زمانی که زنگنه وقت‌کشی می‌کند، موضوع لایه کردن‌ها هم باز است. به غیر از لایه گروهی، در مجلس رو آورده‌اند به نقل قول‌های عجیب که چندین مقام بلندپایه توصیه کرده استیضاح زنگنه انجام نشود اما همگی این موارد دروغ است و لایه قدرتمند زنگنه می‌خواهد استیضاح را به تعویق بیندازد.

ضمناً باید بگویم موانع و مشکلاتی هم در این زمینه وجود داشته است که در گزارش مرکز پژوهش‌ها ذکر شده اما اگر در وزارتخانه‌های نفت و نیرو اعتقاد جدی نسبت به مسأله راهکارهای غیرقیمتی بود، طبعاً سال به سال به دولت گزارش می‌دادند و رفغ موانع را پیگیری می‌کردند. متأسفانه دولت هم گزارش نخواست است. آن وقت آقایان مرتباً می‌گویند راهی جز افزایش قیمت وجود ندارد!

در مورد قسمت دوم سؤال تان باید عرض کنم متأسفانه حتی سازمان برنامه و بودجه گزارش‌های نظارتی در این باره ارائه نداده است اما بهترین شاخص برای ارزیابی موفقیت اقدامات صرفه‌جویی و بهینه‌سازی مصرف انرژی، شاخص شدت انرژی است که طی سال‌های گذشته بهبود نیافته است.